

Szabad választások, vagy választási komédia? ^[1]

Propaganda-képsorozat az 1947. évi magyarországi választásokról

Az 1947. augusztus 31-ei parlamenti választás félreérthetetlenül megmutatta a második világháború utáni magyar politikai és hatalmi viszonyok átalakulásának irányát. Az ún. kékcédulás választás a többpártrendszer és a valódi képvisleti demokrácia felszámolásának előjátéka volt. A választások eseményeit megörökítő fényképek a Nemzeti Függetlenségi Frontba tömörült pártok nagygyűléseit és vezetőit örökítették meg. Ez arra utal, hogy már ekkor is csak ilyen tendenciózus válogatást lehetett megküldeni az egyes követségeknek a külföld „tájékoztatására”.

Az 1947. augusztus 31-i választások előkészítése, lebonyolítása és utóélete félreérthetetlenül megmutatta a második világháború utáni magyar politikai és hatalmi viszonyok átalakulásának irányát.

A Kiszgazdapárt radikális szárnyának (Sulyok Dezső, Pfeiffer Zoltán és mások) kizárása a pártból, majd centrumának (Kovács Imre, Nagy Ferenc, Varga Béla) letartóztatása, illetve külföldre kényszerítése után az 1945-ös választásokon abszolút többséget szerzett párt oly mértékben gyengült meg, és veszítette el hitelét, hogy jogosan vetődött fel az új választások kiírásának és a politikai-hatalmi pozíciók újraosztásának igénye. A polgári erők az új erőpróbat a békeszerződés hatályba lépése és a szovjet csapatok (általuk remélt) kivonása utáni időpontra szerették volna halasztani, amikor majd az ország lakossága szuverenitása teljes birtokában nyilváníthatna volna ki politikai akarátát. A baloldali pártoknak - mindenekelőtt a Magyar Kommunista Pártnak - azonban éppen ellenkezőleg, az volt az érdekük, hogy a választásokat olyan időpontban tartsák meg, amikor a Szövetséges Ellenőrző Bizottság még ellenőrzése alatt tartja a magyar közéletet, és jelentős segítséget tud nyújtani a baloldal érdekvégyesítését segítő intézkedések megtételéhez.

[Képgaléria megtekintése](#) ^[2]

A baloldal elképzeléseinek megfelelően a választások kiírását célzó előkészületek 1947. június-július folyamán megtörténtek. Ennek keretében módosították az 1945-ben megalkotott, a demokratikus követelményeknek szinte maradéktalanul megfelelő választójogi törvényt, az 1945. évi VIII. törvénycikket. A módosítás egyrészt azt célozta, hogy a jobboldal potenciális szavazóinak minél nagyobb hányadát megfossszák szavazati jogától, másrészt azt, hogy a jobboldal egyes prominens személyiségeit - háború előtti valamilyen szintű politikai-közéleti szerepvállalásuk okán - kizárják a politikai életből. A módosított törvény a fentiekben túl több hátrányos rendelkezéssel nehezítette az újonnan alakult polgári pártok választási szereplését: az ő képviselőiknek ajánlásokat kellett gyűjteni, ami egyben a választás titkosságát is sértette, vagy például az országos listán megszerzhető képviselői mandátumok szétosztását eleve a baloldalnak kedvezve szabályozta. A törvény tág lehetőséget adott a közigazgatást, illetve a rendőrséget ellenőrzése alatt tartó Kommunista Pártnak (és részben a Baloldali Blokk pártjainak) választási csalások elkövetésére is. Ezek közül a legismertebb az ún. névjegyzék-kivonatokkal (kékcédulákkal) való tömeges visszaélés.

Tildy Zoltán köztársasági elnök 1947. július 25-én, az új választójogi törvény (1947. évi XXII. törvénycikk) kihirdetése után feloszlatta a Nemzetgyűlést, és augusztus 31-ére kiírta a választásokat. A választásokon tíz párt indult. A Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontba tömörült és választási szövetségre lépett Független Kiszgazdapárt, Magyar Kommunista Párt, Szociáldemokrata Párt és Nemzeti Parasztpárt mellett az ugyancsak 1945 óta működő Polgári Demokrata Párt és a Magyar Radikális Párt, továbbá a többnyire jobboldalinak minősített Demokrata Néppárt (Barankovics István vezetésével), ill. az új pártszerveződések közül a Magyar Függetlenségi Párt Pfeiffer Zoltán vezetésével, a Független Magyar Demokrata Párt Balogh István vezetésével és a Slachta Margit vezette Független Női Tábor.

A választások tisztaságával kapcsolatos kételyek ellenére a pártok nagy lendülettel vetették magukat a küzdelembe, és a lakosság széles rétegeit sikerült megmozgatniuk, befolyásuk alá vonniuk. Az 1947. júliusában alakult Magyar Függetlenségi Pártnak például három hét alatt 23 budapesti és 991 vidéki szervezete alakult meg. A választási hadjárat során a pártok 14 000 politikai nagygyűlést tartottak (az MKP egymaga 4718-at). A propaganda hatásos eszköze volt a plakátok és röplapok széles körű terjesztése is. Ebben az anyagilag legjobb lehetőségekkel rendelkező MKP járt az élen: 86-féle plakátot terjesztett több mint négy millió példányban, és közel tíz millió röplapot, brosúrát juttatott el a választókhöz.

Az ország választóképes lakosságának száma mintegy 6,5 millió volt. A törvény rendelkezése értelmében eleve megfosztották választójoguktól a kitelepítésre ítélt németeket és a magyar-csehszlovák lakosságcsere keretében Felvidékről áttelepülő magyarokat (mintegy 150-200 ezer választópolgár). A baloldali pártok megbízottai által irányított bizottságok a választói névjegyzékek összeállítása során - a választási törvény által teremtett lehetőséggel élve - túlnyomórészt politikai indoklással eleve kihagytak mintegy 250-300 ezer személyt. A kékcédulával - túlnyomórészt a Magyar Kommunista Pártra - leadott szavazatok számát a visszaemlékezők (megbízható dokumentumok hiányában) 100-200 ezer közé teszik. Ez összességében a választások végeredményét a lehetséges szavazatok mintegy 10%-ával befolyásolta, azaz torzította, túlnyomórészt a jobboldal rovására. Ezt az eredményt módosította még tovább a baloldal javára az országos listán megszerzhető mandátumok elosztása.

Ennek fényében kell értékelni a választások végeredményeként kihirdetett alábbi, az egyes pártokra leadott szavazatok megoszlását, ill. a megszerzett mandátumokat tartalmazó adatokat:

Magyar Kommunista Párt	22,3%	100 mandátum
Demokrata Néppárt	16,4%	60 mandátum
Független Kiszgazdapárt	15,4%	68 mandátum
Szociáldemokrata Párt	14,9%	67 mandátum
Magyar Függetlenségi Párt	13,4%	49 mandátum
Nemzeti Parasztpárt	8,3%	36 mandátum

Független Magyar Demokrata Párt	5,2%	18 mandátum
Magyar Radikális Párt	1,7%	6 mandátum
Keresztény Női Tábor	1,4%	4 mandátum
Polgári Demokrata Párt	1,0%	3 mandátum

A választópolgárok többségének egyértelmű akaratnyilvánítását mutatja, hogy a választási visszaélések ellenére a 411 mandátum többségét még mindig a Kiszgazdapárt és a többnyire belőle kivált jobboldali pártok szereztek meg. Azaz a lakosság többsége 1947-ben a magántulajdon és a polgári életforma fenntartására szavazott. A Kommunista Párt kezdeményezésére azonban a Választási Bíróság (amelyben a baloldali pártok képviselői voltak többségben) a Magyar Függetlenségi Párt mandátumait hamis ajánlásokra hivatkozva megsemmisítette. Ezzel újabb 670 000 választópolgár (összesen immár a lakosság mintegy 20%-a!) maradt képviselő nélkül a szeptemberben összeülő Országgyűlésben, amelyben így a Kommunista Párt és leghűségesebb szövetségesei abszolút többséghez jutottak.

Az 1947. évi országgyűlési választás tehát a lakosság demokráciába vetett hite, többségének lelkes részvétele és a politikai vélemények széles skáláját képviselő pártok indulása ellenére végül is a többpártrendszer és a valódi képviselői demokrácia felszámolásának előjátéka volt.

*

Az általunk közölt képek a Külügyminisztériumnak a Magyar Országos Levéltárban őrzött iratfondójában található. (Jelzete: MOL XXXII-8; Külügyminisztériumi fotógyűjtemény.)

A fotógyűjtemény darabjai, illetve összefüggő sorozatot képező tematikus egységei részben a Külügyminisztérium Kulturális osztálya működése során, részben egyéb szervezeti egységek, követségek tevékenységének eredményeként keletkeztek. Általában valamely ügyirat mellékleteként kerültek a minisztérium irattárába, ahol azután a későbbi rendezés során - korántsem következetesen és teljes körűen - az aktáktól elkülönítve külön gyűjteményt hoztak létre belőlük. Szerencsés esetben a fotók hátoldalán található, vagy a mellettük külön lapon olvasható feljegyzés alapján megállapítható, hogy mely ügyiratból emelték ki, és a felvételek milyen eseményt milyen céllal örökítették meg.

Az 1947. évi választások eseményeit megőrkítő 33 fénykép, és az ezt követő kormányváltásról készült három fotó esetében azonban semmilyen támpontunk nincs, hogy milyen megfontolás alapján kerültek a Külügyminisztériumhoz, és ezeket a felvételeket hogyan hasznosították. Csak más korabeli fotógyűjtésekkel kapcsolatos feljegyzések alapján következtethetünk arra, hogy valószínűleg a külföldi tájékoztatására használták fel oly módon, hogy az egyes követségek a számukra elküldött sorozatot különböző szerkesztőségekhez juttatták el, ill., ami még valószínűbb, hogy a fotókból kis házi kiállításokat rendeztek, esetleg az épület külső falán elhelyezett vitrinben mutatták be.

A fotók közül 32 darabot a „CURIRPOST Press and Photo Agency, Budapest, Hungary” nevű cég készített, amit a hátoldalán látható bélyegzőnyomat igazol. Négy db fotó készítőjét nem lehet megállapítani, mert hátoldalán nincs bélyegző, de lehetséges, hogy ezek is ugyanettől a cégtől származnak.

A fotók többségének hátoldalára írógéppel írt, tájékoztató szöveget tartalmazó cédulát ragasztottak, amely az esemény általános ismertetése után közli a felvétel tárgyának pontos meghatározását és készítésének dátumát. A mellékeltlen közölt fotók képaláírásai túlnyomórészt ezeknek a szövegeknek az átvételével készültek. Ahol a korabeli képaláírás nem tűnt eléggé informatívnak, azt []-be tett kurzívált szöveggel egészítettük ki. Ugyancsak []-be tettük és kurzíváltuk azokat a megjegyzéseket, amelyekkel az egyes fotók sajátos hangulatára kívántuk felhívni a figyelmet.

A képsorozat feltűnően hiányos és aránytalan abból a szempontból, hogy - egy kivételével - csak a Nemzeti Függetlenségi Frontba tömörült pártok nagygyűléseit és vezetőit örökítette meg. A választási küzdelem olyan meghatározó ellenzéki szereplőiről, mint Barankovics István, Pfeiffer Zoltán vagy Balogh István, ill. az általuk vezetett pártokról egyetlen fotó sem található a gyűjteményben. Jellemző továbbá az is, hogy a kivételt képező egyetlen ellenzéki párt (a Magyar Radikális Párt és a hozzá csatlakozott Peyer Károly vezette csoport) választási gyűlését bemutató fotóhoz kapcsolódó szöveg (a többtől eltérően) meglehetősen negatív hangütésű. Az - a fotókat készítő ügynökség által adott eredeti „munkaszámok” alapján - teljes biztonsággal megállapítható, hogy a sorozatban eredetileg a többi párt gyűléseit és vezetőit megőrkítő képek is szerepeltek. Nem tudhatjuk, hogy ezek miért nem maradtak meg a Külügyminisztérium anyagában. Valószínűleg nem járunk azonban messze az igazságtól, ha feltételezzük, hogy az akkori belpolitikai, ill. nemzetközi politikai helyzetben már csak ilyen tendenciózus válogatást lehetett a külföldi „tájékoztatására” szolgáló propaganda-anyagként megküldeni az egyes követségeknek.

Címkék:

[választás](#) ^[3]

[Kiszgazdapárt](#) ^[4]

[Magyar Kommunista Párt](#) ^[5]

[kékcédula](#) ^[6]

[Szövetséges Ellenőrző Bizottság](#) ^[7]

[SZEB](#) ^[8]

Kiadás: 7. évfolyam (2007) 4. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/szabad_valasztasok_vagy_valasztasi_komedia.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/szabad_valasztasok_vagy_valasztasi_komedia.html

[2] https://www.archivnet.hu/.../galeria_pop.php%3Fga_id%3D42

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/valasztas>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kiszgazdapart>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/magyar-kommunista-part>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kekcedula>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szovetseges-ellenorzo-bizottsag>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szeb>